

Hea algus sai 25

8. nov. 2019 Tiina Vapper toimetaja - Kommenteeri artiklit

Põlva Pihlapuu lasteaiapere tähistas sügise saabumist Valgesoo rabamatkaga. Kontrollpunktides pakkusid lastele põnevaid tegevusi kostümeeritud lapsevanemad.

Foto: Karen Vaarask

Oktoobri tegemised olid seotud „Kakukese“ muinasjutu tegelaste ja teemadega. Sipsiku rühma lapsed Kakukest meisterdamas. Foto: Ane Kaskla

Hea alguse meetodikal täitus tänavu Eestis 25 aastat. Algus oli 1994. aastal, mil Avatud Eesti Fondi „Hea alguse“ programmiga liitus üksteist lasteaeda, igaühest kaks rühma. Sel ajal oli lapsekeskne meetodika siinmail veel vähe tuntud, õpetajad käisid fondi toel koolitustel ja seadsid sisse näidisrühmad. Praeguseks on hea alguse põhimõtted nii koolieelse lasteasutuse seaduse kui ka õppekava loomulik osa. Muutunud on lasteaedade õpikeskkond, töö lapsevanematega, laste arengu toetamine, meeskonnaliikmete omavaheline koostöö.

Esimeste „Hea alguse“ programmiga liitujate seas oli Põlva Pihlapuu lasteaed, mis kandis sel ajal Põlva kolhoosidevahelise lastepäevakodu Mudila nime ja mille baasil moodustati hiljem Mammaste lasteaed-alkkool. Direktor Kaire Hääl ütleb, et kõik kümme rühma lasteaias, ka söime- ja sobitusrühm, on praeguseni hea alguse rühmad ning neli õpetajat on töötanud selle meetodika järgi 1994. aastast ehk algusest peale.

„See, et terve maja järgib samu põhimõtteid, annab ühtse vaatenurga ja lähenemisviisi,“ tõdeb direktor. „Võimaldame igal uuel töötajal käia ära hea alguse koolitusel, hoolimata sellest, milline on tema varasem haridus ja millised koolitused ta on läbinud. Ka enamik õpetaja abisid on saanud hea alguse koolituse. Hea algus on olnud selle maja eripära: kui 2008. aastal hakati minema üle uuenenud õppekava rakendamisele, olime meie nende põhimõtete järgi töötanud juba üle kümne aasta. Kõige suurem pööre, mille „Hea algus“ kaasa tõi, puudutab õpetaja mõtteviisi muutust. Just seda, et laps on aktiivne õppija, tegutsetakse tegevuskeskustes ja tehakse koostööd lapsevanemaga. Pihlapuu lasteaias on aastaid õpetaja professionaalset arengut toetatud, tuginedes hea alguse õpetajatöö rahvusvahelisele standardile, mis praegu toetab ka kutsestandardist lähtumist.

Hea alguse meetod annab õpetajale vabaduse ja võimaluse viia läbi mitmesuguseid tegevusi, rakendada oma teadmisi, oskusi, loomingulisust. Nädalaplaanide koostamisel küsitakse lastelt, mida nad selle teema kohta teavad ja teada tahavad, õpetaja roll on olla suunaja ja huvi ärataja.

Meie lasteaias on igal rühmal poolaastas vähemalt üks ühistegevus koos lapsevanematega: külastatakse vanemate töökohti, kutsutakse neid hommikuringi oma ametit ja hobi tutvustama või töötuba läbi viima, toimuvad ühisüritused, mille eesmärk on koostöö ja kogukonnatunde loomine. Hea alguse meetodika on jätkuvalt elujõuline, sest toetab õpetajate hinnangul lapse arenguks võimaluste ja tingimuste loomist.“

Muutused mõtteviisis ja õpetamise põhimõtetes

Muumi rühma õpetaja Mai Tammvere on üks neist õpetajatest, kes alustas lasteaias hea alguse metoodikaga 1994. aastal. Ka tema paariline Liivi Põld on 25 aastat selle järgi töötanud. „Mind paelus hea alguse juures eeskätt selle lapsekeskus,“ meenutab Mai Tammvere. „Kui varem lähtus kõik õpetajast, siis nüüd lapsest. Enam ei andnud õpetaja suuniseid ja valmis tõdesid, vaid laps otsis ise oma küsimustele aktiivselt tegutsedes vastuseid. Hea alguse koolitused tõid muutuse õpetajate koolitustesse. Esmakordselt hakati tegema grupi- ja meeskonnatööd. Muutusid ka koostöö põhimõtted vanematega. Kui varem ei tohtinud vanemad rühma tulla, vaid andsid lapse üle ukse õpetajale, siis nüüd olid nad väga oodatud: tulid tegevuskeskustesse appi, aitasid tegevusi organiseerida ning said selle käigus ka ise lapse tegemisi jälgida ja teda toetada.“

Muumi rühmas on koos kolme- ja kuueaastased, mis on Mai Tammvere arvates ideaalne kooslus. Koos tegutsedes ja mängides on vanemad noorematele eeskujuks ja nooremad jäljendavad neid oma tegevustes. Samas õpivad vanemad lapsed nooremaid märkama ja neist hoolima. Tegevuskeskustes on teema üks, aga igaüks teeb vastavalt oma arengutasemele ning vanem innustab pisemat, just nagu peres.

Kuna lapsed jagunevad keskustes väikestesse rühmadesse, ei saa Mai Tammvere sõnul hea alguse metoodikat kasutada õpetaja üksi, vaid ainult koos kogu meeskonnaga, ka õpetaja abi on alati kaasatud. „Rühmas on kunsti-, matemaatika-, ehitus-, lauamängu-, kirja-, vee- ja kokanduskeskus. Kord on suurem rõhk ühel, kord teisel keskusel, olenevalt nädala teemast ja laste huvist. Lastele selline tegutsemisviis väga meeldib ja keegi ei taha päevagi lasteaiast puududa.“

Staažika õpetaja hinnangul paneb hea alguse metoodika lapsed loovalt tegutsema ja oma arvamust avaldama. „Me ju kõik soovime, et laps oleks arukas, loov, avatud ja hea suhtleja, ning seda kõike hea alguse õpimetoodika ka toetab. Algusaastatel juhtus, et kui hea alguse rühmas käinud lapsed läksid kooli, olid õpetajad natuke häiritud, sest lapsed tahtsid iga asja kohta oma arvamust avaldada. Nüüd koolis juba aktsepteeritakse, et lapsel on oma arvamus.“

Kuidas lastes huvi tekitada ja hoida

Poku rühma õpetaja Marili Lepik, kes töötab Pihlapuu lasteaias neljandat aastat, lõpetas hea alguse koolituskursused sel kevadel. Hea alguse metoodikaga puutus ta esimest korda kokku juba esimeses klassis. „Käisin ka ise tollases Mammaste lasteaias-alkkoolis ning minu õpetaja oli Ülle Rull, samuti üks esimesi hea alguse eestvedajaid. Praegu on mul rühmas kõrval kogenud õpetaja Ulvi Stanevitš, kes liitus selle metoodikaga paar aastat hiljem.“ Marili Lepik on läbinud Tartu ülikoolis ka erivajadusi käsitleva kursuse, kuna rühm, kus ta töötab, on sobitusrühm.

„Hea alguse metoodika rakendamine sobib haridusliku erivajadusega lapsele hästi, kuna lähtub lapse oskustest ja arengutasemest. Samuti seepärast, et võimaldab õppida mängu kaudu,“ leiab Marili Lepik. „Lisaks on see laste jaoks võimalus laialdaselt teadmisi omandada. Õpetajana meeldib mulle TTÕ meetod – mida laps teab, mida tahab teada ja mida ta õppis.“

Marili Lepik selgitab, et iga hommik algab päeva tegevusi tutvustava hommikuringiga. Praeguseks lasteaeades omaks võetud hommikuring on saanud samuti alguse heast algusest. Hommikuringi järel valivad lapsed tegevuskeskuse ja asuvad tegutsema, kusjuures kõik teadmised omandavad nad mängulises tegevuses. „Leian, et hea alguse sobitusrühmas peab olema kaks õpetajat, kes mõlemad veavad ja vastutavad, ühe jaoks oleks see koormus ja vastutus liiga suur,“ räägib Marili Lepik. „Meie maja eripära on igal teisipäeval toimuv meeskonnapäev, kus mõlemad õpetajad ja õpetaja abi tegelevad lastega. Ka peredega on meil väga hea koostöö, lapsevanemad on alati valmis aitama, ühistel väljasõitudel, kokkusaamistel, pidudel osalema ja kaasa lööma.“

Kui õpetaja on loov, õnnestub hea alguse põhimõtete järgimine loomulikult ja nagu iseenesest, usub Marili Lepik. „Muidugi küsime kõigepealt laste käest, mida nad tahaksid teada ja õppida. Lapsed tulevad väga hästi kaasa, pakuvad välja ideid ning toovad kodunt lastaeda raamatuid, reisidelt suveniire ja muud põnevat. Kõige tähtsam on lastes huvi tekitada ja seda hoida, arendada nende loovust, pakkuda neile võimalusi palju käia, näha, kogeda ja ise tegutseda, mille kaudu laps kõige paremini õpib. Õpetajana leian, et mulle sobib hea alguse metoodika rakendamine kõige paremini.“

Miks valisite hea alguse metoodika?

Viive Vellemaa, Tartu Lotte lasteaia direktor:

Mina alustasin hea algusega 1997. aastal Tartumaal väikeses Laeva lasteaias, kus ma juhina töötasin ja sain hea alguse metoodika rakendamist juhtida aasta. Edasi läksin kooliks ettevalmistava rühma õpetajaks Tartu Karoliine lasteaeda, kus rakendasin seda metoodikat viis aastat. Minust sai Taimi Schmidt kõrval ka hea alguse koolitaja, kes alustavatele õpetajatele oma praktilisi kogemusi jagas.

Liitusin hea algusega, sest olin noore õpetajana avatud uutele võimalustele. Mulle meeldis mõtteviis, et õpetaja ei tee oma tööd ükski, vaid kaasatud on ka lapsevanemad. Samuti see, et lapsed on õppeprotsessis aktiivsed kaasalööjad, õpivad mängides ja tegutsedes, saavad ise valikuid teha ning nende individuaalsusega arvestatakse.

Tartus on mul olnud võimalus juhtida kahte lasteaeda: Päkapiku lasteaeda ja alates 2008. aastast Lotte lasteaeda, neis mõlemas on kogu õppeprotsess üles ehitatud heale algusele, seda kõigis rühmades. Lotte lasteaed on ühtlasi praktikalasteaed, jagame hea meelega oma töökogemust õppivate õpetajatega.

Kui vaadata praegust riiklikku õppekava, sisaldab see ju paljusid hea alguse põhimõtteid: lapse arengust lähtumist ja selle põhjal õppetegevuste kavandamist, lastele valikuvariantide pakkumist, vanemate kaasamist õppeprotsessi.

Juba 1997. aastal tulid lapsevanemad nende põhimõtetega kiiresti kaasa, sest vanem tahab olla lapse tegemistes osaline ja kui talle selleks võimalust pakkuda, teeb ta hea meelega koostööd.

Hea alguse metoodika rakendamine rühmas eeldab, et panustama peab kogu meeskond. Tänu sellele, et kõik täiskasvanud rühmas on haaratud laste juhendamisse, on ka meeskonna koostöö parem. Hea alguse koolitustele on samuti oodatud kogu rühma meeskond, nii õpetajaid kui ka õpetaja abi.

Eeva Kütt, Tallinna Asunduse lasteaia õpetaja:

Lõpetasin neli aastat tagasi Tallinna ülikoolis alushariduse pedagoogika eriala, kus meile alternatiivpedagoogikate loengutes räägiti põgusalt ka heast algusest. Minus äratas see juba siis suurt huvi. Praeguseks olen läbinud ka hea alguse koolituse. See oli väga põhjalik ning toimus hea alguse metoodikale vastavalt aktiivõppe vormis, kus tuli praktilisi ülesandeid lahendada ja olukordi läbi mängida. Anti ka kodutöid: näiteks tuli ette valmistada vestlusõhtu lastevanematele. Samuti käisime hea alguse lasteaedades igapäevast tööd vaatamas.

Mulle meeldib hea alguse tegevuskeskuste süsteem, mis õpetab lapsi valima, arendab neis algatusvõimet ja ettevõtlikkust, koostööd ja iseseisvust, liidab rühma. Meeldib, et palju on mängu kaudu õppimist, sest nii saab laps kasutada oma loomulikku õpihimu, mis motiveerib teda teadmisi omandama. Õpetajal on oluline jälgida, millised mängud lapsi rohkem köidavad, ja mõelda vastavalt sellele ise uusi mängu välja. Meeldib, et kõik täiskasvanud rühmas töötavad ühtse meeskonnana ühe eesmärgi nimel ning et õpetaja saab oma loovust kasutada ja vajadusel plaanitut muuta. Kui ikka on näha, et mõni asi ei toimi, ei hakka me seda lastele peale suruma, vaid teeme teisiti.

Meil on rühmas võrdselt eesti ja vene kodukeelega lapsi. Osa vene lapsi räägib hästi nii vene kui ka eesti keelt ja on teistele tõlkimisel abiks. Nelja-viieaastased on tegevuskeskuste süsteemi hästi omaks võtnud ja oskavad öelda, mis neid huvitab ning mida nad soovivad teada saada ja õppida. Kasutame iga päev aktiivõppe meetodeid, eriti avastusõpet, ning aina rohkem ka projektõpet, käime palju õppekäikudel ning lasteaias toimub palju muudki põnevat. Õppekäikudele, hommikuringidesse ja tegevuskeskustesse on sageli kaasatud ka lapsevanemad. Mulle tundub, et hea algus pole enam ammu alternatiivpedagoogika, vaid õige, lapsest lähtuv õpimeetod.